MONITOR

Na R. P. 1776.

Nro: XVIII.

Dnia 2. Marca.

In Judice nihil quærendum magis, quàm justitia, gravitas, humanitas, fides.

Mości Panie MONITOR.

PRzeszła Elekcya do Urzędow Burmistrzowskich w Jurysdykcyach Miasta Warszawy, dała mi pochop uczynienia W.M. Panu niektorych reflexyi, y aby tym dzielnieysze były zagęszczone bezprawia sądowe z doświadczenia własnego, iż tak rzekę, palcem ie wyknąć.

S Po-

Pobudzony pożyteczney nauki prawney zaletą, rzuciłem pierwſzą myśl na Kancellaryą, w ktoreybym po odbytych pierwſzych lat zabawach Szkolnych doſkonaląc umyſł, nowſzych coraz nabierał wiadomości: wzmagała ſię tym żywſza chęć we mnie, im ſilniey wzraſtaiące poięcie głębsze codzień pomnażało ćwiczenia. Nic przeto nie opuſzczaiąc ze zwykłych takowych zabaw, ſpoſobiłem dalszą myśl do wydoſkonalenia przez codzienne przyſłuchania ſię w rożnych ſubſelliach ſpor wiodącym ſtronom; Z pomiędzy tych przybywſzy do iedney z Mieyſkiey nayceInieyſzyey Juryzdykcyi, poſtrzegłem na pierwſzym wſtępie niezmierny naciſk przy głuſzącym gwarze rożnego rodzaiu y gatunku ludu, rozumieiąc, iż dla tym prędſzego doyścia ſkutku ſprawiedliwości, tak znaczne mnoſtwo ſkupionych klientow doſłuchuie ſądowych wyrokow; wydobyłem ſię wſzyſtkiemi ſiłami z koła gromadnego poſpolſtwa: Ale w iakimże nie byłem podziwie-

dziwieniu, dostrzegłszy Sędziego liczney młodzieży orszakiem, imie y urzędy iuż to Adwokatow, iuż Sekretatarzow chlubnie sobie przywłaszczacey otoczonego, y ktorych na pierwszym zoczeniu podobnieyszych do żakow szkolnych być osądziłem. Przywołana sprawa o wzaiemne stron pretensye wzbudziło we mnie słuszne zaiste politowanie młodzi nie utartey ieszcze w szkołach łaciny, mniey wiadomy praw y zwyczaiow Sądowych; Stawa od zaskarżaiącey strony biedny Mecenas, nie wie zkąd zacząć, plątaniną zbywaiących słow y czystym powtarzaniem ulubionego wyrazu, Mości Panie, wikląc się treść rzeczy obiaśnić nie zdołał, naprzeciw z strony obżałowaney odpowieda w podobnesłow osnowie, rękoma gęsto macha, á żarliwością obrony obruszył przeciwnika na się, ztąd zwady, swary, y zaledwie iak to zwyczayna dzieciom, nie przyszło w czuby. Woźny woła, wrzeszczy na ustęp; Szlachetny Bu m strz

nie wyrozumiawſzy wprzod iſtoty ſprawy, o toż ſukliwie nalega. Ruſzył ſię gmin, ſamym tylko Mecenaſom y woźnym zoſtać dozwolono. DusZniem ſię radował, iż tey cząſtki przywileiu wolnego zoſtanie z innemi uczeſtnikiem zoſtałem. Po krotkim namyśleniu uchwalono oſtatecznym wyrokiem, á iż z przyczyn mianych wzaiemnie ſtron do ſię pretenſyi, te między niemi umarza, y milczenie nakazuie.

Tu gromadnie znowu ſkupiona Paleſtra ten tey, ten owey o przywołanie ſprawy wymaga, á co? uſtroiwſzy poſtawę chytrze z przyiemnym uśmiechem, przecież to grzywniaſta ſprawa? zapyta Burmiſtrz. Upewniony iż mulcta prawnie rąk iego doydzie, właſnego ſzukaiący z zawaśnienia innych zyſku, wezwał ſtrony: nie długo ſię wſpierano przeſtàwſzy zwyczaynie na Inkwizycyach. Po tych przeczytanych, á nie wiele rozſtrząśnionych ſtrona ſtronie grzywien dwoie czternaście, á ſądowi tych połowę dać ieſt powinno,

decy-

decydował. Odzywa się o krok stoiący słaby zaskarżoney obrońca, iż przeciw słuszności zą iedno y nie wiele obrażaiące słowo tak uciążliwey byłoby podawać kaźni, ile że uboga niewiasta ani ma, ani może wskazonych wypłacić grzywien: owszem, Szlachetny mości dobrodzieiu, odpowie przytomny Woźny: Baba to pieniężna, mą swoią possessyą, do tego zwadliwa y kłutni w sąsiedztwie rada szuka, warta nie rownie większey kary. Przemogło zdanie Woźnego, y na tym przestano, iż owa nędzna szczegulnie dla tego iż pieniężna á swarliwa w dwoynasób ukaraną została.

Takowym to trybem te, y tym podobne wyrywczo, zawsze iednak y upatrzonym zyskiem rozsądzane sprawy, wielokrotnie do strasznego przeklęctwa, y utyskiwania na wydatki prawne, stratę czasu, praw y sprawiedliwości zgwałcenie zakłocone strony zburzyły; mniey atoli ważąc gminne szemrania, lekkiemi żartami y obłudnym śmiechem szyderstwa

derſtwa ſtroił, y do dawnego zwyczaiu ſądzenia powracał.

Nie mogę tu zamilczeć chytrze wynalezionych ſpoſobow do wyſzukania plugawego zyſku, tym niegodziwiey im uſilniey, zboczaiąc z drogi świętych uſtaw, praw, y ſprawiedliwoś i zebrany bywa. Ten gatunek niewiaſt, ktore cnotę y poczciwość za pieniądze na niewſtydy frymarczą od naſadzonego Warchoła, ktory tymże rzemioſłem bezkarnie bawiąc ſię w mieſzkaniach ſwych Cech wſzeteczny założył; to mowie wyſzpiegowane pod pozorem wyiachania dla nikczemnego zarobku na niecne niewſtydy w naiętey na to umyślnie karecie do więzienia zawiezione y tam oſadzone, dopoty na wolność nie wychodzą, pokąd haniebnym okupem tey drogo nie opłacą. Widziałem naywiększym podziwieniem, obecnym będąc częſtokroć przy takowym gatunku ſpraw, iako zarobkowy ſędzia złożone na ſtole ſądowym pieniądze do rąk ſwych bezwſtydnie zgarniał, á do wy-

wynay-

naydowania pożytkowych ſpraw innych nadgrodą płacy zachęcał.

Część ta Magiſtratowych oſob wolności obierania do Urzędow Burmiſtrzowſkich na gruncie nadanych ſobie Przywileiow zaſadzaiąca, czyliż wewnętrznie zawſtydzić ſię nie powinna, iż ſzczegulnie dla prywaty, zawiści, zemſty oſob zdatnością wyborem cnot inne celuiące pominąwſzy takowe wyſtawia, ktore właſnemu dogadzaiąc intereſſowi, z wſzelkich praw ſprawiedliwości, ludzkości y poczciwości wyzuwſzy ſię na zdania woźnych, radzie niedoroſtych chłopcow przeſtaią. Powaga ſądowa na urągowiſko u ſamego nawet poſpolſtwa podana; a przyſięgi obowiązek, iakby na to ſię zdał, aby gmin nierozſądny bezuſtannym ſprawowaniem ſprawiedliwości durzył.

Co zaś twoy kolega Filander w dawnieyſzych naukach twoich o wyobrażeniu dobrego ſędziego wſpomniony na maluiących z zawiązanemi oczyma ſprawiedliwość gniew ſwoy wywierał,

iż

iż nie uſta iey wiązano, atoli bardziey-by życzyć nam trzeba, ba y ſtarać ſię, aby iey ręce nie iuż wiązane, ale nie rozwiązanie ſkrępowane były, albož tym hamulcem upragnione żądze własnego pożytku w każdym ſądzącym przydusić, á prawidło ſądowe pomyślnieysze korzyści ſtronom przynieść mogły.

Wiem iż te pisma moie za nie warte druku być ſądzisz, uczony Monitorze, podana iednak tu materya, głębszemi twoiemi uwagami roſtrząśniona, może być pożyteczną nauką dla tych, ktorym wolność obierania na takowe urzędy ieſt wſtawiona. Jeſtem

W. M. Pana z wſzelkim uſzanowaniem

Prawolubſki 7